

Kārlis SEBRIS

1914
Aktieris

Aktieris ar varenu auru. Uz Nacionālā teātra skatuves vai tālā lauku kultūras namā, Tautas frontes vai kādas partijas kongresā, Mākslas vai Teātra dienās, visur, kur parādās Kārlis Sebris, zālē iestājas klusums. Diža auguma, varenu balsi, apveltīts ar izcilu humora izjūtu un lielisku reakciju — prot viegli atbildēt uz jebkuru āķīgu jautājumu. Kārlis Sebris ir izcilis orators, viņš spēj vienot kontrastus un dažādus emocionālos stāvokļus. Jau agrā bērnībā, puikas gados, sapņojis izlasīt visas pasaulē sarakstītās grāmatas. Viņš dzird un vērigi uztver sarunas, izlokšņu īpatnības, salīdzinājumu krāšņumu. Mākslinieks sajūsmīna, aizrauj klausītājus ar savu runu un talantu.

Kārļa Sebra biogrāfe teātra zinātniece Lilija Dzene māksliniece un cilvēka būtības raksturojumam atradusi trāpīgus vārdus: "Vīrs, uz kuru var paļauties." Pieredzes bagātā aktiera atziņās, kas ir ne tikai garā, vērtīgā mūža pieredzē sakņotas, bet vistiešākā veidā viņa senču, viņu latviskās mentalitātes, pasaules izjūtas, darba tikuma un skaistā izpratnes mantojums, ieklausās gan kolēģi, gan līdzcilvēki. Tautai izšķirīgajos brīžos savu nostāju izteikt viņu lūguši arī valstsvīri, ar gadiem ieguvis autoritāti.

Kārlis Sebris dzimis 1914. gada 18. februārī Valkas apriņķa Sinoles pagastā. Mācījies Lizuma pamatskolā, Tīrzas pagasta pamatskolā, Cēsaines valsts vidusskolā, ko absolvējis 1932. gadā. Mācījies Zeltmata dramatiskajosursos, līdztekus mācībām strādājis Valsts elektrotehniskajā fabrikā (VEF) par kantora darbinieku. Dienējis 4. Valmieras kājnieku pulkā. 1938. gadā K. Sebrim kā Zeltmata dramatisko kursu audzēknim tika piedāvāts darbs Nacionālajā teātrī, kaut gan pilns kurss vēl nebija pabeigts. Par darbā pieņemšanas interviju līdz šai dienai kļūst leģenda, ka Jānis Grīns iespējamo aktieri nolēmis intelektuāli pārbaudīt un jautājis: "Kas ir Brāļu kapu autors?" K. Sebris atbildējis: "Brāļu kapu autors ir karš." Šāda veida atjautība esot pavadījusi ievērojamo aktieri vēlāk uz skatuves, kur viņš labprāt improvizējis, radot patiesu mulsumu savos kolēģos.

Kārlis Sebris ir sava veida Nacionālā teātra simbols, premjers, patriarhs. Ar K. Sebra vārdu Latvijas teātra vēsturē saistās vesels laikmets. Personības spēks, nozīmība un maģiskais starojums, aktiera meistarības augstākā raude un artistiskums, radoša dvēsele, bez kuras aktieris nemaz nav iedomājams, atbildība savas tautas, savas mākslas, sava teātra priekšā — tā varētu raksturot mākslinieka raženo ceļu dzīvē un mākslā. No K. Sebra Nacionālajā teātrī nospēlētajām vairāk nekā 200 lomām skatītāju sirdīs un atmiņā īpaši palicis Viskreļis R. Blaumaņa "Ugunī" (1948), Džordžs Bernards Šovs Dž. Kiltija lugā "Mīļais melis" (1962), sers Tobijs V. Šekspīra "Divpadsmitajā naktī" (1964), Kihnu Jens J. Smūla "Mežonīgajā kapteinī Kihnu Jenā" (1967), Kolā Briņons R. Rolāna tāda paša nosaukuma romāna dramatisējumā (1974), Indrānu tēvs R. Blaumaņa lugā "Indrāni" (1988). K. Sebris bijis sulainis, kalps,

"Tikai tad vari būt apmierināts, ja zini, ka esi saskaņā ar sevi. Vissvarīgākie man šķiet tikai vārdi — "godīgs darbs" un "tīra sirdsapziņa". (K. Sebris)

karalis, grāfs, garīdznieks, drošības komitejas darbinieks, krodznieks, prokurors un arī izpildkomitejas priekšsēdētājs. Taču dažas lomas aktierim ir īpaši tuvas — Porfirijs Petrovičs F. Dostojevskā romāna "Noziegums un sods" dramatisējumā, Džordžs Bernards Šovs Dž. Kiltija lugā "Mīļais melis".

Ar savām kinolomām Kārlis Sebris palicis ne tikai Latvijas, bet arī PSRS skatītāju atmiņā. Nozīmīgākās lomas no tām ir Frīdis "Pie bagātās kundzes" (1969), Samsons "Vēlā kalpos" (1970) un "Vēlā kalpos Vēlā dzirnavās" (1972), Zaļga "Nāves ēnā" (1971). Kopumā Sebris nospēlējis apmēram 50 kinolomu.

Kārlim Sebrim piemīt apbrīnojams optimisms, viņš nekad nav zaudējis gaišu skatu uz dzīvi. Mūža gaitā pierakstījis un uzkrājis dažādas atziņas, kas veido Kārļa Sebra personību un ir viņa dzīves filozofijas pamatā. Aktieris uzskata, ka, spēlējot lomu, jāpieņem tēla domāšana un pārlicība un ikvienā lomā vajag atrast kodolu.

Savulaik meistars daudzus gadus mācījis skatuves spēles māku pašdarbības kolektīvā, neskaitāmas reizes ciemojies darba kolektīvos Latvijas pilsētās un laukos, piedalījies citos pasākumos, visur vienmēr radīdams patīkamu, omulīgu atmosfēru, dalīdamies savā dzīves pieredzē un gūtājās atziņās, citēdams klasiskus, izšķērdīgi šķiezdams humora dzirkstis.

Dažkārt dzirdēts viedoklis, ka gadu desmitiem Nacionālā teātra attīstību noteikusi Kārļa Sebra izpratne par organizatoriskiem jautājumiem. Tas saistīts ar to, ka K. Sebrim bija teātra audzēdēls — Drāmas (tagadējā Nacionālā) teātra direktora vietnieks, galvenais rīkotājs teātrī Zigfrīds Kalniņš. Savulaik kāds paziņa bija lūdzis K. Sebra pagrabā dzīvoklīti naktmāju jauneklīm, kura ģimene izsūtīta uz Sibīriju. K. Sebris zēnu paņēmis pie sevis un iekārtojies darbā teātrī. Z. Kalniņš no skatuves strādnieka "pakāpās" skatuves brigadierā, nedaudz vēlāk teātra direktora vietnieka postenī. Savās iecerēs Zigfrīds allaž dalījies ar audzētāvu — Kārli Sebrī.

Stāstot par Kārli Sebrī, nevar nepieminēt vēl vienu dzīvu Nacionālā teātra leģendu — Alfrēdu Jaunušānu, aktieri, režisoru un ilggadēju Drāmas teātra māksliniecisko vadītāju (1966—1987). K. Sebrī un A. Jaunušānu kopā latviešu skatītāji vislabāk atceras kā Pāvulu un Ķenci 1968. gadā uzņemtajā Rīgas kinostudijas mākslas filmā "Mērnieku laiki", bet šeit vietā piebilst, ka savas izcilākās lomas uz Drāmas teātra skatuves K. Sebris nospēlējis Ž. Katlapa un A. Jaunušāna režisētās izrādēs.

1974. gadā Kārlim Sebrim piešķirts PSRS Tautas skatuves mākslinieka goda nosaukums, bet 1995. gadā viņš apbalvots ar Trīju Zvaigžņu ordeni. Māksliniekam piešķirta Kultūrkapitāla fonda mūža stipendija (2003). Savukārt aktieris pats iedibinājis Ceļojošo Zelta gredzenu saviem līdzgaitniekiem teātrī par radošiem sasniegumiem. "Tikai tad vari būt apmierināts, ja zini, ka esi saskaņā ar sevi. Vissvarīgākie man šķiet tikai vārdi "godīgs darbs" un "tīra sirdsapziņa";" tā teicis latviešu teātra vecmeistars Kārlis Sebris.

Bērniņa Sinoles pagastā. Kārlis Sebris kopā ar māsu Birutu

Nāves ēnā. Kārlis Sebris Zalgas lomā Rūdolfa Blaumaņa noveles "Nāves ēnā" ekranizējumā 1971. gadā (režisors Gunārs Piesis)

Lords Gorings. Zeltmata dramatisko kursu otrā gada audzēknis Kārlis Sebris un Elvira Berke (Leimane) Oskara Vailla lugas "Ideāls vīrs" iestudējumā. Nospēlējis šo lomu, K. Sebris saņēma piedāvājumu palikt teātrī pastāvīgā darbā

Samsons. Kārlis Sebris Samsona lomā un Elza Radziņa Gertrūdes lomā Aleksandra Leimana filmā pēc Rutku Tēva romāniem "Vēlā kalpi" 1970. gadā

Vairāk nekā pusgadsimts uz Nacionālā teātra skatuves. Kārlis Sebris, Elza Radziņa un Alfrēds Jaunušāns Nacionālajā teātrī pirms tā slēgšanas rekonstrukcijai. Uz Nacionālā teātra skatuves K. Sebris nospēlējis vairāk nekā 200 lomu

Rūdolfa Blaumaņa lugas "Indrāni" ekranizējumā 1991. gadā (režisors Gunārs Cilinskis). Attēlā: Velta Līne — Indrānu māte, Juris Kaminskis — Edvarts, Kārlis Sebris — Indrānu tēvs

Kencis un Pāvuls "Mērnieku laikos". Alfrēds Jaunušāns — Kenča un Kārlis Sebris — Pāvula lomā brāļu Kaudziņu romāna "Mērnieku laiki" ekranizējumā 1968. gadā

90. dzimšanas dienā. Kārļa Sebra jubilejā Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga par godu jubiliāram rīkoja pieņemšanu Maikapara namā

